

ขอบคุณภาพจาก <https://goo.gl/mMV5Nc>

มรดกวัฒนธรรม “รำโทน”

The Cultural Heritage of “Ram Tone” (Tone Dance)

นุชนาฏ ดีเจริญ¹

Nutchanart Deecharoen

E-mail: nuchanartd7073@gmail.com

อิงอร จุลทรัพย์²

Engon Chullasap

วรวิทย์ ทองเนื้ออ่อน³

Worawit Tongnuea-on

รัชดาพร สุกโต³

Rachadaporn Sukato

ภูริตา เรืองจริยศ³

Purita Ruangjirayos

อุบลวรรณ ไตอวยพร³

Ubonwan To-uaiporn

¹ Associate Professor, Department of Thai Performing Arts, Naresuan University

² Senior Professional Officer, the Institute for Southern Thai Studies, Thaksin University

³ Lecturer, Department of Thai Performing Arts, Naresuan University

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องมรดกวัฒนธรรม “รำโทน” นำเสนอเนื้อหา มรดกวัฒนธรรม ที่คณะทำงานเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “รำโทน มรดกวัฒนธรรมของไทย” ดำเนินการในปี พ.ศ.2558-2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภาพรวมของรำโทนในประเทศไทยทั้ง 4 ภาค

ผลการศึกษาปรากฏว่า รำโทนมีปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบันทั้ง 4 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ “รำโทน” ทั้ง 4 ภาค เป็นการละเล่นของชาวบ้านที่ร่วมกันเล่นอย่างสนุกสนาน เพื่อความสามัคคี เริ่มต้นแบบแผนการรำด้วยการไหว้ครู เปิดโรงการรำวงไปตามเพลงต่าง ๆ จบการแสดงด้วยเพลงลา การอวยพร ขอบคุณ เจ้าภาพและผู้มาร่วมงาน ใช้โทนเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ (ปัจจุบันภาคกลางนิยมใช้ รำมะนาแทนโทน) ตีเป็นจังหวะหลัก โดยตีจังหวะง่าย ๆ คือ ป๊ะ โทน ป๊ะ โทน ป๊ะ โทน โทน สลับกันไปเรื่อย ๆ ต่อมาได้เพิ่มเครื่องประกอบจังหวะ คือ ฉิ่ง และ กรับ เพื่อเพิ่มความสุขสนุกสนาน ผู้รำรำไปตามจังหวะโทน โดยไม่มีการกำหนดท่ารำตายตัว จะยกแขน ย่ำเท้า ก้าว เคลื่อนตัวให้เข้ากับจังหวะโทนเท่านั้น รำโทนได้พัฒนามาเป็น “รำวง” ซึ่งมีลักษณะการแสดงที่สำคัญ คือ มีโต๊ะตั้งอยู่ตรงกลาง ชาย - หญิง รำเป็นคู่ ๆ ไปตามวงอย่างมีระเบียบแต่ยังคงยึดจังหวะโทนเป็นหลัก ทำรำในบางพื้นที่เริ่มกำหนดท่ารำเป็นการเฉพาะตามเพลง นิยมเล่นในทุกเทศกาลหรือจะรำเล่นกันเองด้วยความสนุกสนานก็ได้

เพลงร้องรำโทนทั้ง 4 ภาค มีเนื้อหาจำแนกออกเป็น 5 กลุ่มเพลง คือ กลุ่มเพลงไหว้ครูบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กลุ่มเพลงจากธรรมชาติ กลุ่มเพลงจากวรรณคดีไทย กลุ่มเพลงเกี่ยวกับชาติและเหตุการณ์บ้านเมือง และกลุ่มเพลงลา รำโทนได้รับการขึ้นรายการเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติเพราะมีส่วนในการทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาทาง มารยาทไทย และทำหน้าที่อบรมสั่งสอนค่านิยม ปทัสถานทางสังคม กล่อมเกลาคิดและพฤติกรรมของคนไทย กลุ่มเพลงที่นำเสนอในบทความนี้ เป็นกลุ่มเพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนเหตุการณ์บ้านเมือง นโยบายการสร้างชาติในยุคสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง กลุ่มเพลงที่ปรากฏคำสอนเตือนเรื่องเกี่ยวกับความรัก และกลุ่มเพลงที่เนื้อหาของเพลงรำโทนยังทำหน้าที่อนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น เช่น ภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาไทยถิ่นเหนือในคำร้อง กระบวนการสืบทอดรำโทน ดำเนินการโดยการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับต่าง ๆ การจัดทำเอกสารเผยแพร่และเอกสารการเรียนการสอนและกำหนดเป็นหลักสูตรเพลงพื้นบ้านให้กับนักศึกษานาฏศิลป์ไทย จัดทำเว็บไซต์เผยแพร่ การจัดกิจกรรมการประกวดรำโทนโดยยึดหลักการที่ว่า ชุมชนจะได้ร่วม ได้เห็น ได้รู้ข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชน จะได้เข้าร่วม รับรู้ ได้เห็นและภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น การจัดตั้งคณะรำโทน

โดยกลุ่มแม่บ้านและจัดการฝึกหัดฝึกซ้อมกัน เช่น จังหวัดน่าน จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดตาก จังหวัดสระบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา นอกจากนี้รำโทนยังใช้เป็นกิจกรรมการออกกำลังกาย ทำให้รำโทนหรือรำวงจะคงอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้านท้องถิ่นไทย 4 ภาคตลอดไปไม่สูญหาย

คำสำคัญ: รำโทน, มรดกวัฒนธรรม

Abstract

This academic article entitled “The Cultural Heritage of “Ram Tone” (Tone Dance)” presents the contents of the cultural heritage derived from the project for the collection of the data concerning cultural and intellectual heritage of “Ram Tone: Thailand’s Cultural Heritage” conducted in 2015-2016 with the aim to present the overview of Ram Tone in all the 4 regions of Thailand.

The findings reveal that Ram Tone is still in existence today in all the 4 regions: the Central Region, the North, the North East, and the South. It is a folk dance in which local people join in for entertainment and the harmonious spirit. The dance starts with Wai Khru, followed by Ram Wong accompanied by various songs, and finishes with Pleng La (Farewell Song), and a blessing as well as a word of thanks to the host and the audience. Tone is used as the rhythmic instrument (although Rammanna is more popularly used than Tone in the Central Region nowadays) playing and repeating the main rhythm of the simple “Pa Tone Pa Tone Pa Tone Tone.” Ching (cymbals) and Krab (wooden rhythm clappers) have been added as rhythmic instruments to increase the fun. The dancers dance according to the Tone rhythm without any fixed pattern; they simply raise their hands and feet and move their steps in tune of the Tone rhythm. Ram Tone has been developed into “Ram Wong” which features a table in the middle of the dance circle where male and female dancers dance in couples neatly around according to the beats of Tone. In some areas, certain dance patterns have been assigned for certain songs. This type of dance is popular during festivals and at leisure times.

Ram Tone songs in the 4 regions can be categorized according to

their contents into 5 groups: those used for Wai Khru and for worshipping sacred spirits, those inspired by nature, those from Thai literature, those concerning the nation and national situations, and those for farewell. Ram Tone has been registered as Thailand's cultural heritage as it plays a part in continuing the Thai culture and manners and functions as a mean of instruction to convey values, social norms, thoughts and behavior of Thai people. The songs included in this article reflect the situations and national policies under the direction of Field Marshal Plaek Phibunsongkhram and during the Second World War. The songs containing teachings and warnings regarding love and the songs containing contents of Ram Tone also help preserve the local dialects such as that of the South and that of the North in their lyrics.

The process for the preservation of Ram Tone is done by providing classroom instructions at various levels, publicizing related information in documents and teaching materials, specifying Ram Tone as part of the folk song curriculum for Thai performing arts students, developing related websites, holding Ram Tone competitions based on the motto of community participation, observation and perception, especially among children and adolescents, so that the communities can take part in the activities and feel the pride of their local arts and culture, and setting up Ram Tone groups and practices among the housewife groups in Nan, Phitsanulok, Tak, Saraburi, Angthong, Nakhonratchasima, Nakhonsithammarat and Songkhla. Moreover, Ram Tone is practiced as an exercise activity. It is suggested, therefore, that Ram Tone will infinitely continue to be part of the ways of life of the local people in all the 4 regions of Thailand.

Keywords: Ram Tone, Cultural heritage

บทนำ

มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) คือสิ่งประดิษฐ์สร้าง เรื่องราว ความรู้ แนวความคิดในวิถีชีวิตมนุษย์และในชุมชนที่ได้รับการยอมรับ สืบทอด สัมผัสต่อเนื่องกันมา จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง แม้เรื่องราวหรือสิ่งประดิษฐ์บางอย่างอาจถูกกลืนเลือนไปบ้าง บางอย่างอาจสูญหายจนไร้ร่องรอย ปรากฏเหลืออยู่เพียงในความทรงจำเท่านั้น ก็ยังนับได้ว่า

เป็น “มรดกวัฒนธรรม” ปัจจุบันความตระหนักถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมมีมากขึ้น ดังเช่น สำนักฝ่ายราชวังทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม นำเสนอข้อมูลในบทความเรื่อง “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สมบัติล้ำค่าที่ควรอนุรักษ์” ได้จำแนกมรดกวัฒนธรรมออกเป็น 7 สาขาดังนี้คือ สาขาศิลปะการแสดง สาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม สาขาวรรณกรรมพื้นบ้าน สาขากีฬามรดกภูมิปัญญาไทย สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม (พิธีกรรมและงานเทศกาล) สาขาความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล สาขาภาษา (Culture Surveillance Bureau, Retrieved on June 30, 2016) มรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าวได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในประเทศ และจากต่างประเทศ บางครั้งมีการนำมรดกทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางที่บิดเบือนหรือไม่เหมาะสม สร้างความเสื่อมเสียและอาจเป็นเหตุให้มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญไปอย่างน่าเสียดาย เช่น การนำดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย และการละครต่าง ๆ ไปจัดแสดงโดยมีเจตนาที่ไม่สมควรและจัดแสดงหรือนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม อันเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559 มาตรา 24 บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ให้คณะกรรมการเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อมีคำสั่งให้ระงับการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าวได้ เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเป็นกรณีที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งระงับการกระทำ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นได้” เพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรมและสภาพลักษณะที่ดั้งเดิมของประเทศนั้น เราประชาชนทุกคน และชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว จึงควรร่วมมือกันสอดส่อง ดูแล ค้ำครอง ป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ ตลอดจนให้ข้อมูล ความรู้ คำแนะนำแก่ผู้ที่นำไปใช้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้รู้คุณค่าและเป็นการอนุรักษ์ สืบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

รำโทน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสาขาศิลปะการแสดง ที่ปรากฏให้เห็นในทุกภาคของประเทศไทย เป็นลักษณะของการร้องรำยาทำที่เข้ากับจังหวะดนตรี เนื้อหาของเพลงจะมีส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันในแต่ละภาค ซึ่งควรค่าแก่การรักษาไว้ให้คงอยู่ต่อไป

เนื้อหา

“รำโทน” เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของชาวบ้านที่ร่วมกันเล่นอย่างสนุกสนาน เพื่อความสามัคคี ใช้โทนเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ตีเป็นจังหวะหลัก โดยตีจังหวะง่าย ๆ คือ ปะ โทน ปะ โทน ปะ โทน โทน สลับกันไปเรื่อย ๆ ต่อมาได้เพิ่มเครื่องประกอบ

จังหวะ คือ ฉิ่ง และ กรับ เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน ผู้รำรำไปตามจังหวะโทน โดยไม่มีการกำหนดท่ารำตายตัว จะยกแขน วาดมือ อย่างไรก็ได้เพียงแต่อย่าทำ ก้าวเคลื่อนตัวให้เข้ากับจังหวะโทนเท่านั้น

ต่อมารำโหนดได้แพร่หลายไปยังทุกกลุ่มชนจนกลายเป็นการละเล่น “รำวง” ซึ่งมีลักษณะการแสดงที่สำคัญ คือ มีโต๊ะตั้งอยู่ตรงกลาง โดยมีชาย - หญิง รำเป็นคู่ ๆ ไปตามรอบวงอย่างมีระเบียบแต่ยังคงยึดจังหวะโหนดเป็นหลัก ส่วนใหญ่นิยมเล่นในทุกเทศกาล หรือจะเล่นกันเองด้วยความสนุกสนานก็ได้ เนื้อหาของบทเพลงรำโหนดนอกจากให้ความบันเทิงแล้วยังสอดแทรกสังคม ความรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นลงไปด้วย โดยสืบทอดต่อกันมาด้วยความจำ เพราะมีการร้องรำเล่นกันอยู่เสมอ แต่มีได้บันทึกไว้เป็นหลักฐานว่าใครเป็นผู้แต่ง บางครั้งไม่มีชื่อเพลง เพียงแต่เรียกคำขึ้นต้นเพลง เพื่อให้รู้ว่าจะร้องเพลงอะไร เช่น เพลงขอมาลี เพลงเธอรำช่างน่าดู เพลงยวน ยวน ยวน เพลงตามองตา เป็นต้น (Department of Fine Arts, 1996, 128) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า รำโหนดมีกระจายกันอยู่ในทั่วทุกภาคของประเทศไทย มีความเสี่ยงต่อการสูญหายจากการแทรกแซงทางวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามา มีบทบาทในสังคมไทยปัจจุบัน ผู้ที่เคยเล่นและมีความรู้ความสามารถในการเล่นรำโหนดก็เป็นบุคคลรุ่นก่อน ซึ่งในปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุ ตลอดจนการสืบทอดบทร้อง ท่ารำ สื่อบุคคลรุ่นใหม่ที่มีการสืบทอดกันแบบฆาตกรรมและแบบครูพักลักจำ อาจเป็นการทำลายมรดกวัฒนธรรมรำโหนดได้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรมจึงอนุมัติให้ดำเนินการโครงการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “รำโหนด” ดำเนินการในปี พ.ศ.2558-2559 คณะผู้วิจัยขอเสนอบทความนี้โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะนำเสนอภาพรวมของรำโหนดทั้ง 4 ภาคของไทย

การรำโหนดในปัจจุบันมีรูปแบบของท่ารำ 2 แบบคือ แบบที่มีท่ารำกำหนดไว้เฉพาะเพลง และท่ารำแบบตามสบาย (ควักกะปิ) การรำแบบมีท่ากำหนดเป็นการเฉพาะ เช่น รำวงเวียนครกของนครศรีธรรมราช รำวงมะเก่าของอำเภอปัว จังหวัดน่าน รำวงของจังหวัดลพบุรี เป็นต้น ดนตรีประกอบการแสดงรำโหนดมี 2 ยุค ยุคดนตรีพื้นเมือง ประกอบด้วย กลองโหนด กลองรำมะนา ปี่ดิ่งฉาบและกรับ ยุคดนตรีตะวันตก ประกอบด้วย กีตาร์ กลองชุด คีย์บอร์ด เป็นต้น ผู้แสดงรำโหนดทั้ง 4 ภาค ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป เป็นชาวบ้านและข้าราชการบำนาญ รวมกลุ่มกันฝึกหัดฝึกซ้อมโดยพยายามชักชวนหนุ่มสาวและเด็กวัยรุ่นให้เข้าร่วมบ้างแต่ไม่มีใครได้รับความนิยมนัก

ขนบนิยมหรือแบบแผนการรำโหนดทั้ง 4 ภาค เริ่มต้นด้วยการไหว้ครูและเปิดวง หรือ เปิดโรงการแสดงรำวงไปตามเพลงต่าง ๆ เพื่อความบันเทิง จบการแสดงด้วยเพลงลา การอวยพรและขอบคุณเจ้าภาพ รำโหนดในปัจจุบันยังคงเล่นอยู่ในเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่นในงานสงกรานต์ งานวันลอยกระทง เป็นต้น รวมถึงการรับจ้างไปแสดงในงานต่าง ๆ เช่น

งานบวช งานศพ และงานรื่นเริงอื่น ๆ ที่พบในภาคเหนือ ภาคใต้และภาคอีสาน สำหรับร่ำวง ในจังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันจะแสดงในลักษณะ ที่เรียกว่า “ร่ำวงย้อนยุค” ทุกวันเสาร์ในงาน ถนนคนเดินเป็นประจำ โดยมีชมรมผู้สูงอายุของบ้านทองหลาง เป็นผู้จัดการแสดง ส่วนภาค ใต้มีคณะร่ำวงศิษย์พ่อครูพุ่ม ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รับงานแสดง ร่ำวงเวียนครกในพื้นที่ต่าง ๆ ในขณะที่ภาคกลาง รำโชนบ้านสีทา อำเภอแก่งคอย จังหวัด สระบุรี รับแสดงในงานตามแต่มีผู้ว่าจ้าง และแสดงในงานย้อนรอยสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาค อีสาน รำโชนอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา จะเล่นเฉพาะในงานประเพณีของหมู่บ้าน และ งานประจำปีของจังหวัด

เพลงร้องรำโชนทั้ง 4 ภาค มีเนื้อหาจำแนกออกเป็นกลุ่มเพลงได้ดังนี้ กลุ่มเพลง ไหว้ครูบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กลุ่มเพลงลา กลุ่มเพลงจากธรรมชาติ กลุ่มเพลงจากวรรณคดีไทย กลุ่มเพลงเกี่ยวกับชาติและเหตุการณ์บ้านเมือง เนื้อร้องของเพลงในกลุ่มต่าง ๆ ยังทำหน้าที่ สะท้อนภาพสังคม สืบทอดค่านิยมตลอดถึงเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของชาติ ดังต่อไปนี้

กลุ่มเพลงเกี่ยวกับชาติและเหตุการณ์บ้านเมือง มีเนื้อหาที่สะท้อนเหตุการณ์ บ้านเมืองในประมาณปี พ.ศ.2480 ในสมัยการพัฒนาชาติ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เกิดมี “เพลงรำโชน” ขึ้นในประเทศไทยในยุคสร้างชาติ ได้ส่งเสริม ให้คนไทยรักชาติ ใช้ของไทย กินของไทย อยู่อย่างไทย การละเล่นแบบไทยและรำแบบไทย ปรากฏเนื้อเพลงรำโชนที่คล้ายคลึงกันทั้ง 4 ภาค เช่นในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏ เนื้อเพลงจอมพล ป. (จังหวัดนครศรีธรรมราช) ว่า

“จอมพล ป. ท่านมีวาสนา	เปลี่ยนกลับมาเป็นนายกใหม่
ส่งเสริมการร่ำวงไทย	ชื่นใจกับท่านจอมพล
ความคิดดีของท่านมีหลัก	ให้เราไม่ต้องฉงน
กอบกู้เชื้อท่านจอมพล	คิดดีประจำผู้นำชาติไทย”

(Phreusop, 2007, 4)

ส่วนเพลงรำโชนของบ้านหน้าวัดโบสถ์ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีเนื้อเพลงเรานับสนุน ป. พิบูลสงคราม (จังหวัดอ่างทอง) ว่า

“เรานับสนุน	ป. พิบูลสงคราม
เราจะต้องทำตาม	ตามผู้นำของประเทศไทย
เชื่อผู้นำของชาติ	ประกาศทั้งหญิงและชาย
ทุกสิ่งรัฐบาลจัดให้	สตรีไว้ผมยาว (ข้า)

นุ่งถุงกระตุงกระตึง (ซ้ำ)
ยอดหญิงชาวไทย”

และปรากฏคำร้องที่คล้ายกันในเพลงเชื่อนำของชาติ (จังหวัดลพบุรี) ที่ว่า

“เชื่อนำของชาติ	ประกาศทั้งชายและหญิง
สตรีเอาไฉมยาว (ซำ)	ใส่หมวกรองเท้าให้ทันสมัย
นุ่งถุงกระตังกระตัง (ซำ)	มันน่ารักจริงยอดหญิงชาวไทย”

ส่วนในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ปรากฏเพลงรางวัลมีชื่อและเนื้อร้องว่า เพลงเชิดผู้นำ (จังหวัดกระบี่) กล่าวถึงท่านผู้นำ คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดังคำร้องที่ว่า

“ทำตามหลวงพิบูลสงคราม	ท่านเป็นผู้นำของประเทศ
ท่านจัดให้เราอุ่นๆ	ไม่ต้องไปยุ่งกับใคร
สบายทั้งอกทั้งใจ	ผืนหนึ่งก็ได้สองตัว
ท่านจัดให้ผมไป	สับหรีไค้นนอนระรัว
ละมุนละม้ายชวนใจเสียทั่ว	ແ່ງข้างสวายเป็นเสียทั่วร่างกาย”

เนื้อหาของเพลงสะท้อนภาพและสื่อสารให้คนรุ่นหลังได้รู้จักผู้นำ นโยบายและรายละเอียดของสภาพสังคมในยุคนั้น เช่น การให้ผู้หญิงนุ่งผ้าขึ้น นิยมทำผมโป่ง สวมหมวก และรองเท้า เป็นต้น

นอกจากนี้ยังปรากฏเนื้อหาเพลงที่ยังคงเหลือร่องรอยให้เห็นความคล้ายคลึงและ
จตุรรมจากที่มาเดียวกันในยุคสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม เช่น เพลงแปดนาฬิกา ปรากฏ
เนื้อเพลงในพื้ที่ภาคกลาง ชื่อเพลงเจ็ดนาฬิกา (จังหวัดลพบุรี) มีเนื้อร้องว่า

“เจ็ดนาฬิกา	ได้เวลาชกชิง
เราจะต้องยืนตรง	เคารพธงของชาติไทย (ซ้ำ)
เราสันทสนุน	ป.พิบูลสงคราม
เราจะต้องทำตาม	ตามผู้นำของชาติไทย”

284

และเพลงแปดนาฬิกา (จังหวัดสระบุรี) มีเนื้อร้องว่า

“แปดนาฬิกา	ได้เวลาชักธง
เราจะต้องยืนตรง	ไตรรงค์ธงชาติไทย
ช่วยสนับสนุน	เทิดทูนประชาธิปไตย
เราเกิดเป็นไทย	อย่าให้ใครเอาเปรียบพวกเรา”

(Samajarn, Interviewed on May 31, 2015)

เพลงรำโทน ในพื้นที่ภาคกลางปรากฏเนื้อหาลักษณะในชื่อเพลงไตรรงค์ธงไทย (จังหวัดอ่างทอง) มีเนื้อร้องว่า

“ไตรรงค์ธงไทย	ปลิวไสวสวยงามสง่า
8 นาฬิกาสัญญากันว่ายืนตรง	สัญญากันว่าเคารพธง
สีแดงคือชาติ	สีขาวคือศาสนา
สีน้ำเงินนั่นหนา	คือพระมหากษัตริย์
ไตรรงค์คือธงที่ได้มาโค้งให้กับท่าน เพื่อเป็นธงสำคัญของประเทศไทย (ซ้ำ)”	

(Samkowitzayakom School, 2004, 11)

ส่วนเนื้อร้อง เพลงไตรรงค์ธงไทย (จังหวัดสระบุรี) ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน มีเนื้อร้องว่า

“ไตรรงค์ธงไทย	ปลิวไสวสวยงามสง่า (ซ้ำ)
สีแดงคือชาติ	สีขาว คือ ศาสนา
สีน้ำเงินนั่นหมายความว่า	พระมหากษัตริย์ไทย”

(Samajarn, Interviewed on May 31, 2015)

นอกจากนี้ยังปรากฏเพลงธงไตรรงค์ ในบทเพลงราววงเวียนครกในพื้นที่ภาคใต้ เพลงธงไตรรงค์ (จังหวัดกระบี่) มีเนื้อร้องว่า

“ไตรรงค์ธงชาติ	โบกสะบัดสวยงามสง่า
แต่พอแก่นาฬิกา	สัญญากันว่ายืนตรง
สีแดงคือชาติ	สีขาวคือศาสนา
สีน้ำเงินนั่นหนา	คือมหาจักรพรรค์”

(Kongmeunphet, n.d., 25)

และยังปรากฏเนื้อร้องในเพลงไตรรงค์ธงชาติ(จังหวัดพิษณุโลก) พื้นที่ภาคเหนือ
ที่ว่า

“ไตรรงค์ธงชาติ	โบกสะบัดสวยงามวิไล
รัศมีธงไทย	สดใสงิ่งกว่าดารา
อ่อนนวยอ่อนนวยดินฟ้า	เทวดาในแดนสวรรค์
สีแดงคือชาติ	สีขาวคือศาสนา
สีน้ำเงินนั้นหนา	คือมหาจักรพรรค์”

(Kerdphin, Interviewed on February 3, 2015)

เนื้อหาแสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียวของชาติในยุคสมัยนั้นซึ่งเป็นไปตามนโยบาย
ของรัฐบาลโดยการนำของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม

เพลงราโตนยังทำหน้าที่บันทึกเหตุการณ์สำคัญของประเทศไทยเช่นช่วงเวลา
สงครามในระหว่างปี พ.ศ.2484-2488 มีปรากฏในบทเพลงราโตน ในช่วงเวลาดังกล่าวมี
เหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นแผ่นดินไทยและประกาศว่าไม่ต้องการยึดครองประเทศไทยแต่จะ
ขอใช้ไทยเป็นทางผ่านไปยังพม่าและอินเดีย เท่านั้น แต่เกิดการต่อสู้กันในหลายพื้นที่พร้อม
กับคำพูดว่า ญี่ปุ่นได้เตรียมเครื่องบินที่จะมาทิ้งระเบิดที่จะมาทิ้งระเบิดกรุงเทพมหานคร ถ้าไทยไม่
ยอมให้ผ่าน รัฐบาลไทยสมัยนั้นโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้รับคำปรึกษาจากทูตทหาร
เยอรมันให้ร่วมมือเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นเนื่องจากสถานการณ์ทางการรบของญี่ปุ่นกำลังเป็น
ฝ่ายได้เปรียบ ประเทศไทยอยู่ในภาวะสงครามประมาณ 4-5 ปี มีการทิ้งระเบิดในพื้นที่
ต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จนในที่สุดญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้และให้ทหารญี่ปุ่น
ทั่วโลกวางอาวุธ รวมทั้งในประเทศไทยด้วย นายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีคนต่อมา
ได้ออก “ประกาศสันติภาพ” มีผลให้การประกาศสงครามของไทยต่อฝ่ายสัมพันธมิตรเป็น
โมฆะทำให้ประเทศไทยไม่ตกอยู่ในฐานะผู้แพ้สงคราม ปรากฏเนื้อหาเพลงกล่าวถึงท่านว่า
เพลงควง อภัยวงศ์ (จังหวัดลพบุรี) มีเนื้อร้องว่า

“ควง อภัยวงศ์	เป็นผู้เสริมส่งผู้นำชาติไทย
พวกเราเลือดเนื้อเชื้อไทย (ซ้ำ)	เชื่อนำไทย ควง อภัยวงศ์
เลือดเนื้อในกาย	ขอยอมถวายชีวิตที่มี
ให้บำรุงปรับปรุงเสรี (ซ้ำ)	ให้ไทยเรานี้ยืนยง (ซ้ำ)”

(Office of the National Culture Commission, 1994, 31)

เหตุการณ์ช่วงสงครามที่ชาวไทยต้องประสบกับความทุกข์ยากลำบาก ต้องวิ่งหลบ การทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรปรากฏเนื้อหาของเพลงที่บอกเล่าสภาพความเป็นอยู่ในช่วง สงคราม ใช้เตือนความทรงจำ ระบายนและถ่ายทอดความรู้สึกในช่วงเวลานั้น ปรากฏอยู่ใน เพลง หอว หอว หอว และเพลงหอมา ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ว่า **เพลงหอว หอว หอว** (จังหวัด กระบี่)

“หอว หอว หอว
เสียงมันดังบมบม
หอวที่ไร
หอว หอว หอว

หอวที่ไรจิตใจฉันให้นึกกลุ่ม
ชวนกันลงหลุมหลบภัย
ฟัง ฟังไประเบิดเวลา
หอว หอว หอวฯ”

(Kongmeunphet, n.d., 24)

และเพลงหอมา (จังหวัดกระบี่) มีเนื้อร้องว่า

“หอมา จะว่าอย่างไร
ลงหลุมหลบภัย

หอมา จะว่าอย่างไร
ตัวใครตัวมันฯ”

(Deecharoen, et al, 2015, 552)

ปรากฏเนื้อเพลงเกี่ยวกับการโจมตีในพื้นที่จังหวัดลพบุรีในคำร้องของ**เพลงลพบุรี** **ห้อมล้อม** (จังหวัดลพบุรี) ว่า

“ลพบุรีของเราเนี่ย
สี่เครื่องบินเข้ามาห้อมล้อม
ต้นเถิด ลูกขึ้นเถิด
เปิดไซเรนเสียงเย็นละห้อย (ซ้า)
สาวเอ๋ย อย่าเพิ่งหนี
เขามาข้างบน
เราอยู่พื้นดิน
ต่อสู้ตลอดคู่สักครั้ง (ซ้า)

ไม่นึกเลยจะถูกโจมตี
มาทั้งลูกบอมบ์ที่หน้าสถานี
เสียงลูกระเบิดมันมาไม่น้อย
ชักชวนสาวน้อยลงหลุมหลบภัย
ลพบุรียังไม่เป็นไร
เขาสี่เครื่องบิน
เอา ปตอ. มาตั้ง
ปตอ. มาตั้ง ฉันทะยิงเครื่องบิน”

(Office of the National Culture Commission, 1994, 23)

และปรากฏเนื้อหาใน **เพลงครบุรีของเรา** (จังหวัดนครราชสีมา) ว่า

“ครบุรีของเราเนี่ย
สี่เครื่องยนต์นะเขามาบินว่อน

ไม่รู้เลยว่าจะมีปืนกล
ทั้งลูกบอมบ์ ใส่หน้าสถานี

ตื่นเกิดลูกกระเบิด

เสียงโอดไถยเสียงเย็นละห้อย

เธอจำอย่าเพิ่งหนี

เขามากันด้วยเครื่องบิน

ต่อสู้มันคู่สีกครั้ง

นะเขามาไม่น้อย

ชักชวนหนุ่มน้อยลงหลุมหลบภัย

ครบุรีของเราไม่เป็นไร

เราอยู่พื้นดิน อ.ป.ต. มาตั้ง

อ.ป.ต. มาตั้งแล้วก็ยิงเครื่องบิน”

(Nutnok, Interviewed on April 18, 2015)

เนื้อหาของเพลงร่ำวาทที่ยังคงเหลืออยู่ทำให้เราได้เห็นภาพและเข้าใจสภาพคับขัน
ทุกข์ยากของชาวบ้าน ดังเนื้อเพลงภาวะสงคราม (จังหวัดลพบุรี) ว่า

“ภาวะสงคราม

ไม้ขีดน้ำมัน

ออกบัตรปันส่วน

พวกเราชาวไทย

ในคราวเมื่อยามคับขัน

น้ำตาลผัาก็แพง

คำนวณก็ไม่พอใช้

มาตีเหล็กไฟเสียจนมือแดง”

(Office of the National Culture Commission, 1994, 53)

และยังสะท้อนภาพความเข้มแข็งกล้าหาญของทหารของชาติที่ทำหน้าที่ปกป้อง
ชาติ ฝ่ายหญิงที่เป็นพยาบาลก็มีหน้าที่ช่วยเหลือ ดูแลทหารที่ได้รับบาดเจ็บ ใน เพลงทหารไทย
ใจกล้าที่สุด (จังหวัดอ่างทอง) มีเนื้อร้องว่า

“(ซ) ทหารไทยใจกล้าที่สุด

เพื่อประเทศของเราเป็นบ้าน

คงกระพัน เอ็งเอย ชาตรี (ซ้า)

ตัวตายดีกว่าชาติตาย

ปัง ปัง ปัง

บื้อเครื่องบินลั่นจะทิ้งทำลาย

บึ้ม บึ้ม บึ้ม เพื่อนไปไหน (ซ้า)

มาถูกระเบิดที่หัวเข่า (ซ้า)

(ญ) ฝ่ายนางพยาบาล

เมื่อเครื่องบิน เอ็งเอย ล้ำมา (ซ้า)

หยูกยาเตรียมมาพร้อมสรรพ

อุยนี้ทหารถูกบอมบ์

แบกอาวุธไม่ห่อถอยหนี

พวกทหารต้องเป็นรั้วไฟรี

ของเราก็มียป้องกัน

ใครรุกเมืองไทยเราต้องวังโล่มัน

รุกเข้าไป รุกเข้าไป

ลงหลุมหลบภัยบังกายไว้เถิดเรา (ซ้า)

เคราะห์ร้ายเสียจริงพวกเรา

หมดแรงแล้วเราล้มลง

ตามติดทหารไปยังแนวหน้า

จะไปรักษาทหารถูกบอมบ์

ตะไกร ผ้าพัน ทิงเจอร์ ยาหอม

แลดูดำผอมน่าสงสาร”

(Samkowitzayakom School, 2004, 25)

เนื้อหาของเพลงรำโชนบอกเล่าถึงความเป็นมาของ “รำวงไทย” ว่ามาจากภาคอีสานและกรมศิลปากรซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ อีกทั้งยังเป็นเป็นหน่วยผลิตทำรำ เพลงและทำรำประกอบเพลงรำวงมาตรฐาน เผยแพร่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อการแสดงรำประจำชาติ แสดงความเป็นชาติอารยะมีศิลปวัฒนธรรมประจำชาติของตนเอง ดังคำร้องของ **เพลงการรำวงไทย** (จังหวัดนครศรีธรรมราช) มีเนื้อร้องว่า

“การรำวงไทย	เป็นสมัยมาแต่โบราณ
ทางภาคอีสาน	จัดงานฟ้อนรำมาก่อน
ครั้งต่อ ๆ มา	ทราบข่าวถึงพระนคร
กรมศิลปากร	ได้จัดการฟ้อนระเบียบรำ (ซ้ำ)”

(Deecharoen, et al, 2015, 316)

เพลงรำแบบกรมศิลป์ (จังหวัดกระบี่) มีเนื้อร้องว่า

“รำแบบ รำแบบกรมศิลป์	กรมศิลป์ กรมศิลปากร
ฟ้อนรำให้ชวนอ่อนอ่อน	รำซัปรำซออนเอาจอ่อนเด่นระบำ”

(Kongmeunphet, n.d., 24)

และมีเนื้อร้องคล้ายกับ**เพลงรำแบบกรมศิลป์** (จังหวัดลพบุรี) มีเนื้อร้องว่า

“รำแบบ รำแบบกรมศิลป์	กรมศิลป์ กรมศิลปากร
ร้องรำทำท่าชวนอ่อน	รำซัปรำซออนเอาจอ่อนเป็นละเวง”

(Office of the National Culture Commission, 1994, 27)

และ **เพลงศิลปากร** (จังหวัดลพบุรี) มีเนื้อร้องว่า

“ศิลปากร	ฉันไม่เคยฟ้อนมาทุกเช้าเย็น
ฉันรำไม่เป็น	ฉันไม่เคยเห็นกรมศิลปากร
ทำนี้ใช้หรือไม่ใช่ (ซ้ำ)	ฉันไม่เคยไปกรมศิลปากร”

(Office of the National Culture Commission, 1994, 43)

และคำร้องของ **เพลงศิลปากร** (จังหวัดน่าน) มีเนื้อร้องว่า

“ศิลปากร	ที่สั่งสอนทุกเช้าเย็น
ฉันรำไม่เป็น	ฉันไม่เคยเห็นศิลปากร
ทำนี้ใช้หรือไม่ใช่ (ซ้ำ)	ฉันรำไม่ได้ศิลปากร”

(Tharak, Interviewed on May 9, 2016)

คำร้องของเพลงสะท้อนให้เห็นภาพชาวบ้านที่รับเนื้อหาถ่ายทอดต่อ ๆ กัน โดยไม่เคยเห็นและไม่รู้จักกรมศิลปากร ทั้ง ๆ ที่รำโทนเริ่มต้นจากวิถีชีวิตชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วถูกรวบรวมประดิษฐ์สร้างโดยส่วนกลางแล้วย้อนกลับไปให้ชาวบ้าน

นอกจากนี้รำโทนยังมีเนื้อหาการสอนสอดแทรกเตือนหนุ่มสาวถึงเรื่องความรัก ปรากฏเนื้อหาของเพลงบอกถึงความไม่แน่นอนของความรัก การเปลี่ยนใจไปรักคนอื่น เช่น เพลงรักไม่ยั่งยืน ฝ่ายชายต่อว่าฝ่ายหญิงว่าเปลี่ยนใจไปรักคนอื่น แม้จะเป็นเพลงรักเกี่ยวพาราสี แต่ก็ยังปรากฏเนื้อหาของเพลงในเชิงขู่มั่นคงด้วยคำว่า “ระวังตัวให้ดี” ถ้าฝ่ายหญิงเปลี่ยนใจทอดทิ้งไป ความเจ้าชู้ของผู้ชาย ในเพลงจับปลาสองมือ เป็นเพลงโต้ตอบกันระหว่างชายหนุ่ม-หญิงสาว ในเชิงหยอกล้อและสะท้อนความเชื่อในเรื่อง “กรรม” ใน **เพลงใกล้อีกนิด** ที่ว่า

“แต่ก่อนมีกรรมทำได้	เรามาสัญญากันใหม่
แต่นี้ต่อไป	จะไม่รักใครเลย”

(Kerdphin, Interviewed on February 3, 2015)

บอกถึงการพลัดพรากที่เป็นกรรมเก่าและสัญญากันว่าจะรักกันตลอดไป

ดังเนื้อหาของ**เพลงรักไม่ยั่งยืน** (จังหวัดสงขลา) ที่ว่า

“รักกันไม่ทันถึงปี	โธ่เอียนรี รักกันไม่ยั่งยืน
ถ้าไม่รัก ขอรักพี่กลับคืน	น้องไปรักคนอื่น ระวังตัวให้ดี”

(Chotchuang, Interviewed on May 28, 2015)

และเนื้อร้องของ **เพลงรักเธอคนเดียว** (จังหวัดตาก) ที่มีเนื้อหาคล้ายกันว่า

“รักกันยังไม่ทันจะถึงปี	โธ่นาริมากลายเป็นอื่น
ถ้าไม่รักขอรักฉันกลับคืน (ซ้ำ)	ไปรักคนอื่นระวังให้ดี”

(Taktok Subdistrict Administrative Organization, n.d., 5)

การเปรียบเทียบความรักเหมือน “ดิน” ที่อ่อนสลายไปตามสายน้ำ ดัง **เพลงยามเย็นเดินเล่นชายคลอง** (จังหวัดตาก) ที่ว่า

“ยามเย็นเดินเล่นชายคลอง	สายตาแลมอง มองแล้วกระทบฝั่ง
น้ำใสไหลลงตลิ่งพัง (ซ้ำ)	ความรักร้อยซึ่งจะกลายเป็นดิน (เอาละวะ)
ปีกแข็งฉันเคยอยู่ก่อน	ปีกอ่อนถูกน้ำละลาย
ความรักจะมากลับกลาย	ถูกน้ำละลายตามสายชายคลอง (ซ้ำ)”

(Taengthong, Interviewed on May 25, 2016)

คำสอนเกี่ยวกับความรัก ความเจ้าชู้ ของคนที่มีรักสองเพราะ “จับปลาสองมือ”
เช่นเนื้อร้อง เพลงจับปลาสองมือ (จังหวัดกระบี่) ที่ว่า

“โบราณท่านว่า	แบกไม้สองบ่าจับปลาสองมือ
ใครเขาจะเบื่อเซื่อถือ	จับปลาสองมือใครจะรักเธอได้
(ช) ผู้หญิงหลายใจฉันไม่यरกรำ	(ญ) ผู้ชายหลายใจฉันไม่यरกรำ”
(Kongmeunphet, n.d., 27)	

เนื้อร้องที่คล้ายกันปรากฏใน เพลงจับปลาสองมือ (จังหวัดนครศรีธรรมราช)

“(พร้อม) คำโบราณท่านว่า	แบกไม้สองบ่า จับปลาสองมือ
น้ำคำแสนน่าเบื่อ	(ชาย) จับปลาสองมือ
(หญิง) ใครจะรักกับเธอได้	(ชาย) ขอรักให้พี่สัณติ
(หญิง) น้องไม่คิดที่จะรัก	(ชาย) ออกพี่หัก (หญิง) ช่างเธอเป็นไร
(ชาย) เธอมาลืมรักเก่า	คลอเคล้ารักใหม่
(พร้อมชาย) ผู้หญิงหลายใจฉันไม่यरกรำ	(พร้อมหญิง) ผู้ชายหลายใจฉันไม่यरกรำ”
(Boontem, Interviewed on January 22, 2015)	

เนื้อเพลงของจังหวัดลพบุรีปรากฏเนื้อหาของเพลงที่เตือนว่า “รักคือไฟ” ดังเช่น
เพลงเสียดายตัว (จังหวัดลพบุรี) มีเนื้อร้องว่า

“เสียดายตัว	อย่ามัวไปหลงระเรีง
รักเรานี้คือเพลิง	อย่าระเรีงไปเล่น
ลองเอามือไปจี้	คงจะมีรอยไหม้
รักเรานี้คือไฟ	จงจำไว้อย่าลืม เอ๋ย จงจำไว้อย่าลืม”
(Office of the National Culture Commission, 1994, 27)	

เนื้อเพลงของ เพลงพูดไปสองไฟเบี้ย (จังหวัดพิษณุโลก) มีเนื้อร้องว่า

“พูดไปสองไฟเบี้ย	นั่งเสียหรือก็เป็นของเขา
ก็บอกว่ารักมันหนักใจเรา	กลิ้งครกขึ้นเขายังเบากว่า
บอกว่ารัก เออ เอ็ง เอย ราวไฟ	เหมือนไฟที่ไหม้ลามป่า
ไม่รู้จะพูด ไม่รู้จะพูดจะจา	เธอจำ (พี่) ฉันเกี่ยวไม่เป็น (ซ้ำ)
แม่เนื้อเย็นไม่มอง	วาสนาที่ต้องเสียแล้วแม่ช่อสะเดา”

(Kerdphin, Interviewed on February 3, 2015)

ทั้งสองเพลงนี้เป็นคำสอนว่า รักคือไฟ รักคือทุกข์ หนุ่มสาวที่รักให้ตระหนักว่า ในความรักมีความทุกข์ อันเป็นคำสอนที่ผู้ใหญ่เฝ้าย้ำพร่ำสอนลูกหลาน โดยเฉพาะฝ่ายหญิง ยิ่งเป็นฝ่ายที่ต้องระมัดระวัง เพราะในสังคมจะพบเห็นความเจ้าชู้ของฝ่ายชาย ดังนั้นเพลง **เห็นจะเชื่อไม่ได้** (จังหวัดอ่างทอง) มีเนื้อร้องว่า

“เห็นจะเชื่อไม่ได้	น้ำใจของผู้ชายคนนั้น
พบรักใหม่แล้วมาลืมนั่น (ซ้ำ)	รักขาดสะบั้นจะไม่หันหน้ามอง
โธ่ดังช่างกระไร	น้ำใจของผู้หญิงคนนั้น
พบรักใหม่แล้วมาลืมนั่น (ซ้ำ)	เธอไม่รักฉัน ฉันก็เลยไป
รักมาอยู่ใกล้เคียง	รักกันเพียงชีวา
ร้อนรักหนักอูรา	ควรหรือจะมาตัดรอน
เอ๋ย ใจช่างไม่แน่นอน	เออ เอย เอย เฮอ เอย เอย”

(Samkowitzayakom School, 2004, 15-16)

และเนื้อหาของ **เพลงสายน้ำตัดไม้ขาด** (จังหวัดน่าน) มีเนื้อร้องว่า

“สายน้ำตัดไม้ขาด	สายสวาทตัดขาดได้อย่างไร
ตัดบัวยังเหลือใย	ตัดน้ำใจยังมีเมตตา
ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน	มานึกถึงกันในวันข้างหน้า
ราว ราวเกิดหนา	ราวดีกว่าเราจริงใจ
รำซิมรำ ใ้มารำระบำแบบใหม่	ราว ราวของไทย
ราวแบบใหม่	ชื่นใจจริงเอ๋ย”

(Tharak, Interviewed on May 9, 2016)

เนื้อหาของเพลงรำไทโยยังทำหน้าที่อนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น เช่น ภาษาถิ่นใต้ใน บทเพลงราวเวียนครก นครศรีธรรมราช ทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้ประพันธ์เพลงได้ใช้ภาษาไทย ถิ่นใต้ผสมกับภาษาไทยภาคกลางไว้ในบทเพลง สะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยภาคใต้ไม่ลืมภาษา ถิ่นใต้ และมีความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น เช่น นิยมพูดภาษาถิ่นใต้ท่ามกลางคน ท้องถิ่นอื่น ๆ อาจจะกล่าวได้ว่า บทเพลงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีส่วนในการอนุรักษ์ภาษาไทย ถิ่นใต้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ หรือคนต่างพื้นที่ได้รับภาษาถิ่นที่ใช้ในท้องถิ่น (Intasuwan, 2011, 144) ในเพลงราวเวียนครกก็ปรากฏภาษาไทยถิ่นใต้อยู่หลายเพลง เช่น

เพลงจินแก่ เนื้อร้องที่ว่า “จินแก่ร่างกายรุ่งรังดินมือเปื้อนพังไปเที่ยวขอสาร” คำว่า ขอสาร หมายถึง เที่ยวขอ “ข้าวสาร”

ในเนื้อเพลงยอดทองต้องลม มีบทที่ฝ่ายชายร้องว่า “คงน้องมีฝักสองฝัก ถ้าลิ้งเข้าหักพี่จะต้องอดคง” ภาษาถิ่น “คง” หมายถึง ข้าวโพด คำว่า “ฟุงปลา” พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช 2525 ให้ความหมายว่า หมายถึง กระเพาะปลา หรือ คำใช้เรียก แองได๋ชนิดหนึ่ง

เนื้อเพลงหนุ่มน้อย ปรากฏคำที่ฝ่ายหญิงร้องว่า “อ้าย! ตายจริง มาเกี่ยวหญิงกลางคน” คำว่า “กลางคน” หมายถึง ในที่สาธารณะ ท่ามกลางฝูงคนมากมาย หญิงสาวร้องอุทาน เมื่อฝ่ายชายมากล่าวคำเกี้ยวต่อหน้าฝูงคน คำนี้เป็นสำนวนไทยถิ่นใต้ที่ปัจจุบันเริ่มเลือนหายไปจากคำสนทนาของคนใต้แล้ว และยังมีคำร้องในเพลงนี้เป็นคำภาษาถิ่นได้ว่า “หนุ่มน้อยเดินไปลาดนัต” คำว่า ลาดนัต คือ ตลาดนัต หมายถึงสถานที่ที่แม่พ่อค่านำของมาขายรวมกันเป็นจำนวนมากตามที่ดินดหมายไว้เป็นวันและ/หรือพื้นที่พิเศษในชุมชน คำไทยถิ่นใต้ออกเสียงสั้น ตัดคำจาก “ตลาด เป็น ลาด”

คำภาษาถิ่นใต้ ที่ปรากฏอยู่ใน เพลงราหุอมจันทร์ คำว่า “ชี้เหอ คายเหอ” คำว่า “เหอ” เป็นคำสร้อยออกเสียงต่อท้ายของภาษาไทยถิ่นใต้ เพิ่มน้ำหนักเน้นคำหน้า เช่น “ชี้เหอ คายเหอ” หมายถึง คลี่-คาย หรือ คลาย เป็นความเชื่อว่า ราหุเป็นยักษ์ที่ดุร้าย รังแกพระจันทร์ที่อ่อนแอกว่าด้วยการกลืนกิน ชาวบ้านเมื่อเห็นปรากฏการณ์ที่พระอาทิตย์เข้าบดบังดวงจันทร์ จนมืดสนิท ดังกล่าว ต่างก็พากันส่งเสียงร้องดัง ตีเคาะ ตีไม้ กระละมัง ถึง ปี่เพื่อให้เกิดเสียงดังไล่ยักษ์ราหุ พร้อมกับส่งเสียงร้องว่า ให้คายพระจันทร์ออกจากปาก ด้วยคำว่า “ชี้เหอ คายเหอ” หรือ “คลี่เหอ คายเหอ”

ส่วนเพลงราวราในพื้นถิ่นภาคเหนือ ของจังหวัดน่าน (Tharak, Interviewed on May 9, 2016) ปรากฏภาษาถิ่นเหนืออยู่ในบทร้อง ดังนี้

คำภาษาถิ่นเหนือที่ปรากฏในเพลงคอแห้ง คอผง “เอามาห้ำฮ้อยพีน้อยจะกิน” ชาวเหนือ จะออกเสียง “ร” เป็น “ฮ” หมายถึง “เอามาห้ำฮ้อยพีน้อยจะกิน” “เอามาหมนิตให้คนดิบช่วยกิน” คำว่า “หม” ในภาษาเหนือ หมายถึง อีก คือ “เอามาอีก” “คนดิบ” ในภาษาเหนือ หมายถึง คนที่ยังไม่ได้บวช

เนื้อร้องเพลงขอว้อง ที่มีคำร้องว่า “อู้กันตติ นังกินบุรีกับเหมี้ยง อู้กันบ่เสี้ยง นังกินเหมี้ยงกับบุรี อู้กันหมก้า ฮ้ายคำเป็นป้อฮ้ายแก้ว อู้กันบ่แล้ว ฮ้ายแก้วเป็นป้อฮ้ายคำ” คำว่า “อู้” หมายถึง พูด คำว่า “กัน” หมายถึง กัน คำว่า “กิน” หมายถึง กิน หรือมีความหมายถึงการสูบบุหรี่ คำว่า “เสี้ยง” หมายถึง เสร็จ คำว่า “หมก้า” หมายถึง อีกครั้ง คำว่า “ป้อ” และ “ฮ้าย” หมายถึง พี่ จึงถอดความบทร้องในภาษาถิ่นเหนือบทนี้ได้ว่า หนุ่มสาวนั่งพูดคุยสนทนาพูดเจรจากันดี ๆ ในขณะเดียวกันก็สูบบุหรี่กับกินเหมี้ยงไปด้วย พูดคุยกันยังไม่ทันเสร็จสิ้นเพราะมัวแต่กินเหมี้ยงกับสูบบุหรี่ พี่คำเป็นพี่ของพี่แก้ว

อีกบทเพลงหนึ่งของภาคเหนือที่ใช้คำภาษาไทยถิ่นเหนือในคำร้องว่า “ตัววันแลง ไปซิมดแลงมดลัม ตัววันหลัม ไปซิมดลัมมดแลง” คำว่า “ตัววัน” หมายถึง ตะวัน พระอาทิตย์ คำว่า “แลง” หมายถึง เวลาเย็น คำว่า “หลัม” หมายถึง ลับ เมื่อถอดความแล้วหมายถึง เมื่อตะวันยามเย็นหรือเมื่อเวลาเย็นย่ำ ตะวันลับ ต่างพากันไปสอยมดแลง เป็นต้น

กระบวนการสืบทอดรำไท่น มรดกวัฒนธรรมไทยให้ดำรงคงอยู่ อาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น โดยกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับต่าง ๆ การจัดทำเอกสารเผยแพร่และเอกสารการเรียนการสอน วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยนาฏศิลปบุรี วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง จัดทำเว็บไซต์เผยแพร่ เนื้อหาเกี่ยวกับร่าง ทั้งข้อมูลประวัติความเป็นมา เนื้อเพลง ดนตรี ทำรำ เป็นต้น และกำหนดเป็นหลักสูตรเพลงพื้นบ้านให้กับนักศึกษานาฏศิลป์ไทย การจัดกิจกรรมการประกวดรำไท่น เช่นในภาคใต้พื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดการประกวดรำวงเวียนครก ในงานประเพณีลอยกระทงตำบลท่าเรือ การประกวดรำไท่นเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดให้มีขึ้นเป็นประจำ ต่อเนื่องกันมาถึงปัจจุบัน โดยยึดหลักการที่ว่า ชุมชนจะได้ร่วม ได้เห็น ได้รู้ข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชน จะได้เข้าร่วมรับรู้ ได้เห็นและภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น การจัดตั้งคณะรำไท่นโดยกลุ่มแม่บ้านและจัดการฝึกหัดฝึกซ้อมกัน เช่น จังหวัดน่าน จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสระบุรี และการรับงานแสดง ในพื้นที่จังหวัดสงขลาคณะรำวงเครื่องสายหรือรำไท่น ออกรับงานแสดงสร้างรายได้ให้กับชาวคณะ เช่น งานวัด งานบุญ งานแต่งงาน บวช งานศพ รำไท่นเป็นกิจกรรมออกกำลังกาย เช่นในพื้นที่จังหวัดน่าน และจังหวัดกระบี่ ใช้รำวงเวียนครกเป็นท่าออกกำลังกาย ชุมชนให้ความสำคัญกับการออกกำลังกาย ผสมผสานไปกับการรำวง จะทำให้รำวงอยู่ในวิถีชีวิต ชาวบ้านยังเชื่อมั่นด้วยว่ารำวงเวียนครกจะอยู่ไปตลอดจะไม่สูญหาย

บทสรุป

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้ทรงตรัสไว้ว่า “การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ” รำไท่นได้รับการขึ้นรายการเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติ จึงได้รับอนุมัติโครงการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รำไท่นคือตัวบ่งชี้เรื่องราวและกาลเวลาในยุคสมัยต่าง ๆ ทำให้ได้ทราบถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ระบบความคิดต่อการปกครองของรัฐ รวมถึงการสอดแทรกภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การสอดแทรกค่านิยมและตักเตือนหนุ่มสาวในเรื่องความรัก การดำเนินชีวิต อันเป็นภาพสะท้อนถึงบทบาทในการกลมเกลียวทางสังคม รำไท่น

ยังมีคุณค่าในวิถีชีวิตไทยทำหน้าที่สืบทอดภาษา กิริยาท่าทาง มารยาทไทย เนื้อหาของเพลงสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ของชาติและทำหน้าที่อบรมสั่งสอนค่านิยม ปทัสถานทางสังคม กลุ่มเกลาคความคิดและพฤติกรรมของคนไทย จึงหมายความว่า “การรักษาวัฒนธรรมการรำไท่น เป็นการรักษาความเป็นชาติไทย” เช่นเดียวกับกระแสพระราชดำรัสดังกล่าวข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

- Boontem, B. Ram Tone Master, Tha Reu Subdistrict, Muang District, Nakhonsithammarat. Interviewed on January 22, 2015.
- Chotchuang, Ph. Ram Tone Master, Ram Daeng Subdistrict, Singhanakhon, Songkhla Province. Interviewed on May 28, 2015.
- Culture Surveillance Bureau, Ministry of Culture. (2016). **The Heritage of Cultural Wisdom: Valuable Treasure to Be Preserved**. Retrieved on 30 June 2016 from https://www.m-culture.go.th/surveillance/ewt_news.php?nid=1275&filename=index
- Deecharoen N., Karin K., Junlasap I, Butsabong W., and Tongnuea-on W. (2015). **“Rum Tone” Thai Culture Intelligence Heritage**. Research Report, Research grant funded by Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture.
- Department of Fine Arts. (1996). **Textbook for Thai Performing Arts Subject: Performing Arts for Beginners**. Performing and Dramatic Arts Section, Department of Performing Arts, Division of Art Education.
- Intasuwan, Ch. (2011). **A Study on Southern Thais’ Social and Cultural Life Reflecting in Prajuab Wongwija’s Country Songs**. Dissertation, M.A. (Thai Studies Major). Songkhla: Thaksin University.
- Kerdphin, F. Ram Tone Master, Ban Thong Lang, Muang District, Phitsanulok Province. Interviewed on February 3, 2015.
- Kongmeunphet, K. (n.d.). **Ram Wong: The Magic of Tone Music from the High Plains to the Southern Sea**. Krabi: Krabi Provincial Cultural Center, Krabi College of Physical Education.
- Nutnok, Y. Ram Tone Master, Khonburi District, Nakhonratchasima Province. Interviewed on April 18, 2015.

- Office of the National Culture Commission. (1994). **Ram Tone**. Bangkok: Religious Affairs Press, Religious Affairs Department.
- Phreusop, S. (2007). **Wiankhrok Ban Mon Dance**. Reading Promotion Book, Thai Language Section, Wat Mon Community School.
- Samajarn, Kh. Ram Tone Master, Ban Sithatai, Kaengkhoi District, Saraburi Province, Interviewed on May 31, 2015.
- Samkowittayakom School. (2004). **Thai Wisdom in Samko District, Angthong Province**. Thai Wisdom documents, Samkowittayakom School, Samko District, Angthong Province.
- Taengthong, W. Ram Tone Master, Taktok Subdistrict, Ban Tak District, Tak Province. Interviewed on May 25, 2016.
- Taktok Subdistrict Administrative Organization. (n.d.). **Ram Wong Folk Music**. Ban Tak District, Tak Province.
- Tharak, A. Ram Tone Master, Ban Muangcharoenrat, Bor Luak District, Nan Province. Interviewed on May 9, 2016.